

Indigó csoport, avagy a Titkok Kertje komplex művészeti tábor

Páncsics Edina, Szolnoki Vizu

Absztrakt

Táborunk helyszíne a Szolnoki Művésztelep parkja volt. A művészeti ágazatok a dráma, tánc és képzőművészet voltak, 7-14 éves diák korosztályokkal dolgoztunk. A tábor szaktanárai Páncsics Edina (e cikk szerzője), Pádár Zsolt, Markóth Franciska és Bosnyák Zsuzsa voltak.

Ez az írás hézagos kivonata annak a prezentációnak, amit erről a gyönyörű hétről elő tudnék adni – szóban. Élőbeszédben valószínűleg tovább is tartana az előadás, mint maga a tábor, amiről az alábbiakban van szerencsém beszámolni – írásban...

Miből állítható fel egy komplex tábor?! Mi minden kell hozzá?! Az én receptem a következő: először is végy néhány kreatív, munkájáért rajongó, erős szakmai elhivatottságú, akár mániákus kollégát, adj hozzájuk önként jelentkező, csillogó szemű, mindenre elszánt gyerekeket, végül bolondítsd meg az elegyet izgalmas, meghökkentő témákkal! Fontos az inspiratív helyszín kiválasztása is, de ez relatív megítélésű elem.

Ha helyes arányban sikerül biztosítani a fenti recept összetevőit, akkor a komplex tábor igen intenzív együttlétet eredményez. Előfordul, hogy módosul a hagyományos időbeosztási rend, a munkafolyamatok közben olykor újabb ötletek születnek, s ezek átveszik egyes előre tervezett tematikák helyét és idejét. A különböző ágazatokban alkotó csoportok erősen hatnak egymásra, ezért még az eredeti „menetrendnél” is fontosabb az

agilis tanárok kiválasztása. Így került a legutóbbi komplex táborunk a „dráma-tánc-képzőművészet” összefonódásának mezsgyéjére.

Ez a metodika kiemelt figyelmet helyez a komplexitásra, a művészeti ágak közötti átjárhatóságra, nem utolsósorban a folyamatszerűsége, az egymásra épülő feladatsorok és projektek útján történő tanításra. Itt hangsúlyos a performance, a zene, a tánc és a különböző képzőművészeti ágak (festészet, szobrászat, grafika), valamint az eltérő stílusok összekapcsolása. A módszer a játékot és a közös alkotás során szerzett tapasztalatokat az oktatás fontos elemének tartja, alkalmasint a gyerekek fantáziavilágára támaszkodva hoz létre egy mesevilágot.

A hely szelleme

„Nem mindegy, hol táborozunk!” De máris ellent mondom magamnak, ugyanis akadhat bőven olyan hely, ahol olyan különleges impulzusokat kapunk, amelyek kifejezetten készítenek az alkotásra, viszont tartottam már ingerszegény, csupasz iskolai, akár üres tornatermi falak között is élménydús alkotói

tábor. Minden hely jól belakható, csupán képzelőerő, sugallat és összetartó társulat kérdése!

A *Titkok kertje* elnevezésű komplex tábor épp egy olyan elbűvölő környezetben valósult meg, ami nem nevezhető hétköznapi. A szolnoki művésztelep több, mint százéves múlttal rendelkezik, kertjében itt-ott szobrok, a régi vár romjai bukkannak fel, és a hatalmas gesztenyefák árnyékában hónok alatt képeket cipelő festők, zsákokat hurcoló szobrászok lófrálnak! Televény, bozót minden megnyírásgén, nem véletlen, hogy egy-két „tündérrel” is találkozhattunk.

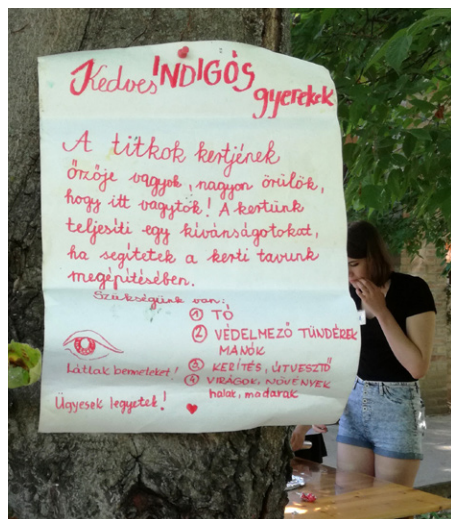
A tábor a mindannyiunkban ott szunnyadó teremtképességre épült. Nagyon sokan nem tudják, hogy ez a bennünk lévő alkotóerő velünk született, és megjelenésre, megnyilvánulásra törekszik. Keresi a szépséget, amely harmóniával tölt el bennünket.

A cél olyan tevékenység, önkifejezés és kommunikációs képesség kibontakoztatása, olyan önismeret és önértékelés fejlesztése, mely szélesíti a tanulók a külvilág felé forduló érdeklődését, valamint új esztétikai élmények befogadására

és létrehozására egyaránt alkalmas. Az együttlét az élményközpon-
túságával különböző életkorú és
előképzettségű diákok között úgy
építsen az összhangra, hogy sok
egyéb tevékenység mellett fejlesz-
sze a mozgást, a kreativitást, a
kommunikációt és az intellektust.
A kreatív műhelymunka az átlagos
képességű gyerekek számára is
úgy valósuljon meg, hogy a vizuá-
lis tevékenység, a drámajáték és a
koordinált mozgás egy egész életre
szóló élményt nyújtson.

A témaválasztás

Szándékosan törekedtünk a konk-
réttól az absztrakció felé történő
elvonatkoztatásra. A titok minden-
ki számára egy rejtélyes valami,
így már a belépő diákokat fogadó
felhívás is a ráhangolódás jegyében
fogalmazódott: „TITKOK KERTJE”. A
megszólítás már a kapuban jelez-
te a gyerekeknek, mi-mindenre
számíthatnak majd a tábor ideje
alatt „a Kert Őrzőjétől” (tókészítés,
tündérek, fák őrzője, útvesztők,
különleges lények, sámánbotok,
maszkok, tánc és meseszöveg...).

A tanárok: nem minden tanár
alkalmas a táboroztatásra. A „jól
táboroztató” művésztanárokat a
meghatározó személyiségük és
különleges empátiájuk teszi alkal-
massá arra, hogy ki-ki saját ké-
peségei és oktatói tapasztalatai
szerint adjanak többlettartalmakat
a tábori munkához, miközben az
alapvető cél persze közös: A meg-
élt élményeken alapuló, művészi

önkifejezést tükröző, színvonalas
alkotások létrehozása. A táborban
a dráma- és táncfoglalkozásokat
Pádár Zsolt és Markóth Franciska
tartották, a képzőművészeti mun-
kákat Bosnyák Zsuzsanna és jóma-
gam.

A metódus

A táborvezető szemével: „A terve-
zett tevékenységeket úgy fogalmaz-
tuk meg, úgy szőttük össze, hogy a
gyerekek könnyedén értelmezhesék
azokat. A térbeli kompozíciós felada-
tok (például az Útvesztő) a gyerekek
számára a már ismert konkrét képi
alapfogalmak (fű, fa, virág...) térér-
zetéhez, tájtapasztalásához kapcsó-
lódtak. Az inspirációt maga a kert
(egy-egy természeti tárgy) adta, akár
egy gally, egy levél, egy folyondárfű...
A házak, kunyhók, sátrak összeállítá-
sát például megelőzte egy anyagis-
mereti és funkciófeltáró beszélgetés.
Itt szóba kerültek az anyagok, mit
mivel lehet összeilleszteni, hol és mire
fogják használni; és a festékek, mi-
lyen színnel mit szeretnének kifejezni.
Építkezés közben ugyan szabad utat
adtunk a gyermeki fantáziának, de
folyamatosan emlékeztettük őket a
funkció és a kifejezés kapcsán történt
megbeszélésekre.” /Páncsics Edina
rajztanár/

A drámatanár szemével: „Fontos
megemlíteni, hogy ezek a gyerekek
nem ismerték egymást. Meg kellett
teremteni a bemutatkozás élményét -
játékokkal. Az első napon mozgásos,
csapatépítő játékok mellett, az erdő,
a varázsvilág élőlényeit megidéző, a
gyermeki fantáziára és kreativitásra
épülő játékokat játszottunk („elve-
szett állatok”, „esőerdő”, „a vadak
befogása”, fogócska). A gyerekek jól
reagáltak az ötleteinkre, egymással
is szépen együttműködő, egymásért
is alkotni, tenni hajlandó kis csapat
állt össze. Arra kértük őket a nap
végén, hogy este otthon, lefekvés
előtt képzeljék el, hogy a játékokban
megidézett erdőben milyen élőlények
élhetnek. Másnap már kész tervekkel,
ötletekkel, állatleírásokkal érkeztek.
Megrajzoltattuk velük a lényeket,
majd négy csoportba osztva őket,
megszavaztattuk, hogy melyik négy
élőlényt elevenítsük meg a mesejáték

során. Nevet is ők adtak ezek után a
meselényeknek, a hangjukat, moz-
gásukat is ők találták ki. Teljes egé-
szében ők keltették ezután életre a
lényeket, a kellékeket, díszleteket,
jelmezeket is ők hozták létre, kitalál-
ták a táborhelyen, hogy melyik zug az
adott lény élőhelye. A mese történetét
is a gyerekekkel közösen alakítottuk,
formáltuk. A pedagógusi „irányítás”
mindössze annyi volt, hogy kolléga-
nőimmal arra tereltük a történet
szálait, hogy a négy „szörny” a végén
egymással megbékélve, együttmű-
ködve találja meg a kincset és kö-
zösen tapasztalják meg, élvezzék a
sikert. /Pádár Zsolt drámatanár/

A tánctanár szemével: A készülő
alkotásokat figyelemmel kísértük az
egész hét folyamán, így körvonalá-
zódott a hét második felére az a per-
formance, amely végül mozgással és
drámajátékkal egybekötve ölelhetne
körbe a produktumokat. A táborban
töltött első nap igyekeztünk ismer-
kedni a gyerekek személyiségével, ez
volt az alap, amiből kiindultunk az al-
kotási folyamat kezdetén. Fontos volt,
hogy a táncra mint élvezetes, termé-
szetes mozgásra tekintsenek, és ne
valami olyan távoli és megtanulha-
tatlan dologra, amelyet nehéz elsa-
játítani. Az ismerkedő délelőtt alatt a
szabad, önálló mozgásra koncentráltam,
olyan feladatokat adtam, ami-
ket a pillanatnyi érzéseikből építkez-
ve kellett megoldaniuk. Pl.: Képzeld
azt, hogy egy labdát gurítasz végig
a testrészeiden! Páros gyakorlatban:
az egyik gyermek felvesz egy tetsző-
leges pózt, a pár másik pedig mintha
befestene a kezével a párja testré-
szeit úgy, hogy közben nem ér hozzá.
Vagy csoportban: haladás a térben
mozogva és mindig az vezet, aki előre
kerül. Ilyen kreatív mozgásgyakorla-
tokat fűztünk hozzá a performance
alaptémájához, amely által a térben
a nézőket stimuláltuk a képzőművé-
szeti alkotások megfigyelésére. Mivel
a gyerekek ösztönös mozgásvilágára
alapoztunk, rendkívül egyedi és meg-
ismételhetetlen produkció jött létre,
szimbiózist alkotva a drámajátékkal,
a mesés környezettel és a képzőmű-
vészeti alkotásokkal. /Markóth Fran-
ciska tánctanár/

A festőtanár szemével: A tábor helyszíne kiváló lehetőséget adott arra, hogy a haladó csoport - akikkel főleg én foglalkoztam - betekintést nyerhessen az úgynevezett természet-művészet rejtelseibe. A kert, a természet a kezdetektől fogva egyik legfőbb témája a művészetnek. De nemcsak lerajzolni, megfesteni, megmintázni lehet a téma által adott formát, hanem előbb kiragadni a tárgyat a környezetéből, majd át-
festeni, szétszedni, átalakítani, más anyagokkal vegyíteni, összeragasztani (egyszóval személyessé tenni), végül visszahelyezni azt a természetbe. Többek között ez a „land art” célja, amellyel közvetlenül ismerkedhettek meg a gyerekek.

A kert őrzői az alufóliából formázott arcokkal megszemélyesített fatörzsek voltak. A feladat abból a felvetésből indult ki, hogy a fák olyan különleges lények, amelyek még sajátos kommunikációra is képesek egymás között. S ha megvan ez a képességük, azzal hasonlóvá válnak az emberekhez, s akkor akár bizony arcuk is lehet. Először a természetet éltető napfény és az általa keletkező, csodálatos színvilág tiszteletére egy hatalmas, levelekből ragasztott napmotívumot készítettünk. Aztán a megfigyelt virágokból kiindulva, színes papírokat drótvázra tekerve saját tervezésű, egyedi virágformákat is alkottunk - többszörös méretarányban. A tábor utolsó napján különleges installációt telepítettünk: az elkészült alkotásokat visszahelyeztük abba az eredeti környezetbe, amely inspirált bennünket. Nagy élmény volt látni a gyerekeknek, hogyan válik egységgé az emberi kéz által alkotott mű a természettel.

A cél egy új, különleges szemlélet elültetése volt, amely rávilágít a művészet sokrétűségére, hogy a legapróbb, a közvetlen környezetünkben bárhol megtalálható dolgok is inspirálhatnak az alkotó, teremtő munkára. A természet és a művészet csodálatos titkokat rejt. A mi feladatunk a tanítás folyamatában, hogy egy ilyen közös, intenzív alkotó munka során közvetlen, egyéni tapasztalás útján, minél több titokra derüljön

fény. Összhangban a természettel, de teremtő folyamat által láthatóvá váljon a csoda. /Bosnyák Zsuzsa festőtanár/

Programjainkból

Táj a tájban – térrendezés

Nagy kihívást jelentett egy tavacska készítése. A drámajátékok során a kitalált mesében volt egy tó. Ezt a tavat töltöttük meg képzeletbeli lényekkel, mesebeli alakokkal, titkos lényekkel, tündérekkel. A megbeszélte munkafolyamatok (a mederásástól a vízzel való feltöltésig) komoly munkát igényeltek. Kitaláltuk a helyet, a fiúk vállalták az ásást, a bélelést, a tó vízzel való feltöltését, a lányok pedig gyűjtötték a köveket-kavicsokat, az élő növényeket és száraz ágakat, amelyeket a berendezéskor felhasználhatnak. Ezek után következett a tó benépesítése (a térrendezés): védelmező tündérek partra ültetése, tortalapok festése, botra rögzítése, szigetek kialakítása kövekből, épületek faágakból, különleges lények agyagból. Alaposan körbejártuk a témát, valaki valamit mindig hozzá tudott még tenni. Az önfeledt, izgalmas munkának mesés szép eredménye lett.

Az én házam az én váram! – transzformáció, konstrukció

A tó partján szükségünk volt házakra, épületekre. A vázakat gallyak adták, melyeket dróttal, papírszalaggal rögzítettek a gyerekek. Voltak, akik színekben is gondolkodtak. A feladat megjelölésekor nem kötöttem meg, hogy milyen léptékű térbeli szerkezetet kell létrehozni, így egyesek egészen kicsi, mások nagyobb méretben gondolkodtak. Ennél a témánál maradván festék tonerek izgalmas profilú papírcsomagolásainak kreatív átalakítása következett: egy-egy elképzelt épület modellezése, mint környezetalkotó tevékenység. „Ki mit lát bele?” Valódi térformáló munka folyt, mely során elsősorban a forma és az épületfunkció kapcsolata, elemzése, a színhasználati jártasság és a festési technikák

Táj a tájban - térrendezés

Táj a tájban - térrendezés

Táj a tájban - térrendezés

kaptak teret. Ha már lett városunk, akkor oda is kellett találnunk... Végül útjelző csíkok vezettek a titkos városhoz, amiken mi más lehetett volna a legautentikusabb jelrendszerrögzítés, mint kezeink, lábaink mintázatának lenyomata, és azok ritmikus sorba rendezése.

Táj a tájban - térrendezés

Tájkép: tér-kép-alkotás

Tájkép: tér-kép-alkotás

A sok kimaradt papírcsíkból különleges, titokzatos, rejtélyes utakat készítettünk. „Alatta, felette, mögötte, egyenes, görbe, mintás, csíkos, piroskék...” - klasszikus fejlesztojáték volt. A gyerekek nagyon élvezték a térkép elkészítését, itt mindenki önállóan dolgozott a papírplasztikáján.

Őrzők: maszkplasztika

Különleges lények ám az őrzők fái! Vajon milyenek lehetnek? Bogárfejúek, esetleg félelmetesek, van amelyiknek teste is van? A kiindulási pont az arc volt. A maszkszerű figurák különböző anyagokból készültek, használtuk a papírmasé technikáját, de alufólia gyűrésével is alakítottunk ki arcokat. A síkból térbe való átírás viszonylag könnyen ment a diákoknak. A fejek és testek kifestése külön feladatként jelentkezett, itt alapvetően a színharmóniákkal, a szíkontrasztokkal és a színek érzelmi hatásával foglalkoztunk.

Őrzők: maszkplasztika

Mail art: kommunikáció

Aztán rájöttünk, hogy nyilván üzeni is lehetett a kitalált lényeknek, ezért végül különleges „postaládák” is kerültek a fákra. Textilek, fonalak és színes papírok szőtték körbe a fák törzseit, melyeken egyre több üzenet került a madzagok alá. Persze nemcsak az őrzőknek, hanem egymásnak is üzentek a gyerekek, melyekben kívánságaikat és érzelmeiket jelenítették meg.

Árnyékvadászat: vizuális észlelés

Játék az árnyékainkkal... Azok körbefestése, továbbgondolása, kitöltése színekkel. Rárajzolás, kiegészítés, absztrahálás, a gyerekek saját feldolgozásában.

Land art: tájművészet

A kertben talált levelek különböző árnyalatokkal való megfestése, mandala készítése. A land-art a természeti környezet elemei formavilágát és kellékeit (térszínformák, sziklák, kövek, növényzet stb.) monumentális szabadtéri installációk létrehozásához alkalmazó művészeti irányzat.

Mail art: kommunikáció. Különleges postaládák a fákon

Árnyékvadászat: vizuális észlelés

Land art: tájművészet

Lendület: tér-szín-pad

A tábor befejezéséhez készült egy installáció, egy spirálút, melyet sámánbotok, útjelzők egészítettek ki. A táborlakók az utolsó napon ősi törzssé átalakulva, ugyanakkor egy gyorsított filmhez hasonlatosan járták be azt a spirituális utat, amelyen a hét elején elindultak. Minden nap minden pillanatát egyazon élménygömbbe zárva, a tanultak és tapasztaltak minden élményét összesűrítve járták el a mandala-táncot. Talán csak néhány percre, órára vagy napra, de egyé válva a természettel, melynek szerves eleme maga az emberi alkotóerő, a teremtő csoda.

Finisszás: döm-dö-döm

Azt találtuk ki, hogy a tábort elhagyva, hazamentében, mindenki írja, fesse le egy papírra a legfontosabb szót, ami az együtt töltött hétről eszébe jut. Ugyanis búcsúzóknak építettünk közösen egy kaput, amin aztán sorban búcsúzva mentek kifelé... A kapu elé egy bőrönd került, amibe elhelyezték a kincses szavaikat. Elpakolás közben szív-melengető rekvizitumokat találtunk a kofferben. Olyasmiket, mint „öröm”, „tündér”, „barátok”, még olyat is, hogy „jó volt”... Ennél jobb végszót magam sem találhatnék...

Lendület: tér-szín-pad

Finisszás: döm-dö-döm

